

SZÓL A VÉSZHARANG!

**MENTSÜK MEG
A MEZŐKÖVESDI NÉPVISELETET**

IRTA:

**JÁMBOR LÁSZLÓ S. J. MEZŐKÖVESDI HÁZFŐNÖK
A RENDI ELŐJÁRÓK JÓVÁHAGYÁSÁVAL.**

Felelős kiadó: Jámber László S. J.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

KONGATÁS.

Ha faluhelyen kigyullad a ház, vagy lángba borul a kazal, félreverik a harangot, kongatnak. A *kongatásra mindenki felfigyel*, és ki vödörrel, ki kocsival, lóval, ki ásóval, kapával vagy más szerszámmal siet, fut a tűz helyére és *segít az oltásban*.

Veszélyben forog Mezőkövesd drága kincse, szép, világhírű népviselete. Mezőkövesd népét szerető, komoly vezető állásban lévő urak, a népnek jóbarátai, de maguk a mezőkövesdi férfiak és asszonyok is megdöbbenve látják, tapasztalják, hogy az utóbbi 10 év alatt mind többen hagyták el a régi szép népviseletet, amint mondják „kiöltözködtek”. E folyamat olyan mértéket öltött, hogy többen azt hiszik, nincs is már mód, lehetőség ennek megakadályozására. A legénysurcok halomszámra fekszenek Budapesten a Nemzeti Színház előtt és darabját 5 pengőért veszik az idegenek. Szomorú a dologban azonban az, hogy nemcsak a szegények hagyják el a régi szép népviseletet, hanem még a jobbmódúak is.

A kis matyó gyermekek és leánykák úgy

járnak vásár- és ünnepnapon, még a szép matyó ruhában ékeskedő édesanyjuk oldalán, mintha nem is matyók, hanem Pestről idevetődött kis „lelenc-gyerekek” lennének. Az iskolás lányok közül is igen sokan amolyan kis hitvány „vigányó”-ba öltözködnek, azt gondolván, így is jó lesz. Nagyon sajnálatraméltó, hogy a *legények* nemcsak a bőgatyát, hanem a lobogó ingujjast meg a surcot is elhagyták, mert vásárnap mise után „leventébe” kell menniök, oda meg „minek öltözködjének matyósan”? Éppoly szomorú, hogy még a módosabb *lányok* közül is többen letették a „testállót” és télen-nyáron „cettert” hordanak, vagy minek is mondja a rőfös. Egyelőre, amint látom, a *menyecskék* őrzik meg itthon leginkább a szép népviseletet, de mikor summásságra indulnak, akkor már közülük is igen sokan „nemzetközi cselédruhába” öltözködnek.

Rendben van ez így? Térjünk napirendre a népviselet elhagyása felett? Nem ingünk, nem gallérunk, ne törődjünk vele? Ha pusztulni akarnak a kövesdiek, hát pusztuljanak, az az ő bajuk!

Ez az, amit mi nem tudunk megtenni! Mi sokkal jobban szeretjük a „matyó népet”, „Mátyás király volt katonáit”, kik ősi katolikus hitüket és magyarságukat a mai napig hűen megőrizték, semhogy e nép szomorú élete, búja-bánata ne lenne a mi szomorúságunk, bűnk és bánatunk is! Veszélyben látjuk népviseletét, de népviseletével együtt

megélhetését, boldogulását, hitét, erkölcsét is és azért még az utolsó órákban *félre-
verjük a harangot és idegrázóan kongatjuk,*
nehogy később saját lelkiismeretünk és má-
sok is szemünkre lobbantsák: hisz ott volta-
tok, szemetek előtt történt a pusztulás,
miért nem állottátok útját?

E sorokkal nemcsak a *mezőkövesdiek, de
az ország és az illetékesek figyelmét is fel-
akarjuk hívni a végzetes lépésre s kérve-
kérjük, segítsenek és állják útját velünk
együtt a pusztulásnak!*

I. NÉPVISELET VILÁGSZERTE.

Minden magára valamit adó nép törekedik megtartani saját szép, százados viseletét.

Midőn az 1933. évben Bécsben a törökök kiverésének 250 éves évfordulóját ülték, Ausztria összes tartományaiából, Tirol, Karintia, Krajna, Salzburg, Voralberg összes völgyeiből összesereglettek a népek, de mindegyik saját eredeti viseletében. Ausztria jóformán minden községének vagy völgyének megvan az eredeti divatja, és abból nem engednek. Az ember nem győzött betelni a szebbnél-szebb látványos népviseletekkel.

Igy van ez Bretagne-ban a *franciáknál*, Olaszország vidéki városaiban, a *lengyeleknél*, a *skótoknál*, *hollandoknál* s *belgáknál*, nem is szólva a *tótokról* és *csehekről*.

De így van ez, Istennek hála, sok helyen még *csónka hazánkban* is. Nógrád, Baranya, Tolna vármegyék községei híresek szép népviseletükről. Sok helyen, ahol a népviselet kialvófélben volt, újból felkarolták és virágzásba hozták, csak a Sárközt és Kalocsát említem, mely gyönyörű „népművészeti ott-

hont" létesített, ahol az ősi magyar stílusú „napsugaras ajtó”, a „szarkalábas ámbitus”, a „gólyacímerez ág”, a „tulipános láda”, remekművű csutorák mellett az országos híré kalocsai kézimunkák készülnek. Nem is csodálkozom azon, hogy az idegen nemzetbeliek százával keresik fel Kalocsát és onnan visznek drága szép emléket édes hazájukba.

E különféle népviseleteket csak azért említem, hogy lássák a mezőkövesdiek, még a *legények* is, hogy amit ők most elhagyni készülnek, *mások* azt mennyire megbecsülik.

De bármit is tegyenek idegen népek, vagy más megyebeliek, a mezőkövesdiekről most úgy lepattan a szó, mint falról a borsó: „Csak el vele a cifra gúnyával!”

II. TÖVISEK.

Mielőtt tehát felsorakoztatnám az indító-okokat, melyek a szép népviselet mellett szólnak, először az *ellenvetésekre* akarok megfelelni. *Tövis*ek ezek, amelyek érintik, sebzik az ő szívüket, hadd huzigáljam ki ezeket először!

1. „*Kinek mi köze hozzá, hogyan öltözködünk, az a mi dolgunk! Ki törődik közülünk azzal, hogy hogyan öltözködnek az urak, úrhölgyek? Ha az uraknak úgy tetszik, járhatnak francia pantalonban, vagy rövid tiroli nadrágban, a hölgyek egyszer abroncs-, máskor térdig érő vagy bukjel szoknyában. Miért nem kényszerítik őket magyar viseletre?*”

Teljesen igaza van annak a magyarnak, aki így beszél, és éppen azért senkit sem *kényszerítünk* a népviseletre. Meg akarjuk *beszélni* — ezzel nem vétünk még azok ellen sem, akik már kiöltözködtek, — okos-e, jó-e, célszerű-e elhagyni a régi szép népviseletet és újat hozni be vagy sem? A nyugodt megbeszélésre legyen kész még a legény is, mert nem hiszem, hogy nála már

végkép begyöpösödött volna az az út, mely az észhez vezet. Különben a magyar viselet Budapesten egyre nagyobb tért hódít.

2. „*Ne fájjon az másnak, ha nekünk nem fáj, hogy elhagyjuk a régít!*”

Erre meg azt válaszolom, hogy nem egészen őszinte beszéd ez, mert akárhogyan csűrjük, csavarjuk a dolgot, ma még minden igaz matyónak *fáj*, hogy el kell hagynia a régi népviseletet. De nemcsak nekik fáj, hanem a matyó nép minden igaz barátjának és minden jóra való magyar embernek is fáj. Hogy miért fáj? Hát azért, mert a matyó *nem jókedvében hagyja el a hagyományos, szép népviseletet*, hanem csak kényszerűségből. A szegénység készíteti sokszor erre.

3. „*Mire való a cifra gúnya, ne bámuljon bennünket ország-világ!*”

Erre meg azt válaszolom, mit bámuljanak rajtunk, ha nem a gúnyánkat? A képünkön nincs mit bámulniok. Láttak ők már annál szebbet és csúnyábbat is. Vidékünk sem gyönyörködtető, lapos a határ és poros az utca. Miért teszi meg a sok *külföldi* a hosszú utat a mi falunkba, miért költ annyi pénzt? Elég csodálatos, mindezt azért teszi, mert *láttni akarja a mi eredeti, régi, szép népviseletünket*, igen, épen a mi cifra gúnyánkat!

4. „*Miért szólok pont én a népviselet mellett, midőn a ,ragyogót' meg elégettem?*”

Mert én már akkor szerettem a régi, szép népviseletet; az idegenből idehordott hitvány

vacakot, a drága pénzen vásárolt cseh árut meg elégettem. De nem is egészen így volt, mert nem én égettem el, ott sem voltam. Mezőkövesd népe „néptörvényt” szerkesztett (ez még ma is érvényben van!) és ki mondta: „Tűzre a ragyogóval!” És a tűzoltóság ezt meg is tette.

5. Azt mondják, de ezt már nem is annyira a mezőkövesdiek mondják, mint inkább mások: „*el kell hagyni a népviseletet, mert egészségtelen!*”

Hát én ezt nem vonom kétségbe minden tekintetben, de ebből nem az következik, hogy elhagyjuk, hanem hogy célszerűen, okosan, a hagyományok szemmeltartása mellett *módosítsuk a népviseletet*. Ez a megbeszélés tárgyát képezhetné, de erre most nem térek ki bővebben. Megemlítem azonban egy szóval, hogy fel kellene újítani a régi szép szokást, hogy a keresztanya ne sajnálja hatéves kis keresztfiától a „korozsmát”. Ennivaló szépek voltak ezek a gyerekek a feltámadási ünnepen, a főtéren ebben a korozsmában! Éppúgy a mezőkövesdi díszben lévő menyasszony mellé, sehogyan sem illik az idegen mundérba kiöltözködött vőlegény!

Egészségtelen a népviselet? És a városi ruhákban járók mind egészségesek? Azt hiszem, aránylag is sokkal több beteg embert és gyermeket lehet látni modern ruhában, mint matyó ruhában! Az egészség különben nem is annyira a ruhától, mint inkább a tiszta levegőtől, a jó és egészséges táplál-

kozástól, meg az okos, erkölcsös élettől függ.

Egészségtelen a túlzott, sokszor esztelen sport, amelyet ma űznek világszerte az emberek, ifjak és gyermekek. Végkimerülésig futnak, úsznak, játszanak, tornásznak. Az Állatvédő Egyesület ünnepélyesen tiltakoznék az ellen, ha Siófoknál kutyákat kergetnének a Balatonba, hogy azok versenyt ússzanak Balatonfüredig. És ezt minden évben megteszik a sportoló férfiak és nők. Miért nem szólalnak fel ez ellen a balatonfüredi szív-specialisták? Ez nem egészségtelen? Egészségtelen a sok szesznek a fogyasztása is, a cigarettázás is, miért nem állják ezeknek is útját? Mezőkövesden igen sok aszszony és férfi él, akik nyolcvanadik életévüket jócskán elhagyták, pedig ezek még ma is az ú. n. „egészségtelen ruhában” járnak. Rendesen csak az istentiszteleten viselik.

6. „Nem is a ruha oka annak, hogy elhagyjuk a népviseletet, hanem az, hogy *nincs rá pénzünk, nagy a szegénységünk!*”

A legnehezebb ellenvetést a legvégére hagytam. Ha erre nem tudok jól, megnyugtatóan, értelmesen megfelelni, akkor kárba veszett minden erőlködésem, hogy a mezőkövesdi népviseletet megmentjük.

A szegénység országra-világra szóló jelen-ség. A győztes franciák az adó alatt csak-úgy, vagy még jobban nyögnek, mint mi, szegény magyarok.

A dúsgazdag *Amerikában* igen sok gyár beszüntette az üzemet. Már az 1927. évben,

amikor Amerikában jártam, a magyarok között a legtöbb magyar hetenként csak három napot dolgozott. Azóta a helyzet rosszabbodott. Az elmúlt években az állás nélküli tisztviselők, korgógyomrú munkások felvonulásokat rendeztek a dollármilliomosok elleni tüntetésre. Ott sem színig tejfel ma az élet.

Csodálkozunk azon, hogy mi legyőzött, még mindig kemény *súlyos hadisarcot fizető magyarok szegények vagyunk, ínséggel küszködünk?*

Mezőkövesden meg ráadásul az *utolsó években nem volt jó termés*, majd az egér, majd a szárazság, majd a fagy meg a jég tett irtóztatós károkat.

Csoda, hogy még élünk!

Ezek után nagyon is érthető, ha *főképp a szegényebbek*, miután a gyomrukon már nem tudják a ruhára valót megspórolni, mert kevesebbet már nem ehetnek, mint amennyit esznek, most az annyira szeretett ruhájukon kezdik a takarékoskosságot.

Egy kéréssem volna a *szegényebbekhez!* Kérem, ha van matyóruhájuk, ne dobják el, hanem becsüljék meg és legalább vásár- és ünnepnapon vegyék fel. Jobbra fordul még egyszer a világ kereke (a kerék mindig fordul!), de addig is őrizzük, tartsuk meg a régit. Arra gondolhatunk, hogy leegyszerűsítjük ruhánkat, olcsóbbá tesszük, de a ruha formáját, a színeket és a matyó jelleget megadó hímzéseket megtartjuk.

De azt kérdem, *mi kényszeríti a jobb-
módú családokat arra, hogy elhagyják a
mezőkövesdi szép népviseletet?*

A szükség? A szegénység? Hát hiszen,
szó sincs róla, igaz, ami igaz. Az adóprés
őket is bekapta, a szegénység őket is kör-
nyékezi, ha mindjárt húsz-harminc hold
földjük is van. De akkora a szegénységük,
hogy a ruhát is el kell adniok? Hogy ki
kell végkép öltözködniök?

No, ezt már mégsem lehet mondani!

7. De különben álljunk csak meg egy
szóra és nézzük, *hogy csakugyan olcsóbb-e
az újmódi ruha a réginél?*

Hogy e kérdéshez hozzá tudjak szólni,
elkértem egy kiöltözött matyó lánytól a ruha
jegyzékét az árakkal együtt. Új ruhái 360
pengőbe kerültek. De egy boltost is meg-
kértem, írkalja össze számomra, hogy mibe
kerül az egyszerű új és az egyszerű régi
ruha. Az új 250 pengőbe, a régi 310 pen-
gőbe. — Egy kiöltözött matyó asszonyt is
megkérdeztem. Az új 56 pengőbe, a régi
101 pengőbe került: Semmi kétség, így álla-
pítják meg azok, akik *felületesen* gondol-
koznak, hogy az újmódi az olcsóbbik.

Nem kötöm magamat a most említett
árakhoz. Mondjuk, hogy az újmódi ruha
csak 50 pengőbe kerül, a régi 500 pengőbe.
Ebből világos, hogy az új olcsóbb, mint a
régí.

Kedves jó Testvérem, ne gondold, hogy
most hirtelen megzavarodtam, de a követ-

kező okok miatt kétségbe vonom, hogy az újmódi ruha olcsóbb a réginél.

1. Értsd meg, hogy *nem mindig az az olcsóbb, amiért kevesebb pénzt adunk*. Magamról veszek példát. Egy könnyű, nyári, lebernyés felöltőt akartam venni. Bementem egy budapesti boltoshoz és megkérdeztem, mit kóstál? 120 P-be kerül. Majd elájultam és gyorsan a friss levegőre mentem. Nem, én annyit nem érek meg! Egy másikhoz mentem, és vettem egy könnyű, finom, divatos fekete gumikabátot 36'10 P-ért. Mindenki dícséri.

Jól vásároltam? Nem jól. Miért? Mert az olcsó kabát legfeljebb 2—3 évig tart el, míg a 120 pengős eltartott volna 15—20 évig. Így vagyunk ezekkel az újmódi ruhákkal is. Eltartanak egy-két-három évig, a régi kövesdi ruhák egy egész életre kitartottak. Tehát nem mindig az az olcsó, amiért kevesebb pénzt adunk!

2. De még egy másik baj is van. Tudjuk, hogy az újmódi ruha *egymagában nem elég*. Abból más kell nyárra, más kell télre és talán még egy olyan is kell, mely őszre, tavaszra egyaránt jó. Ha ez így van, akkor az az 50 pengő nem is lesz elég, hanem azt meg kell majd szorozni kettővel-hárommal és ezt meg kell tenned minden második-harmadik évben, mert az új ruhák rövid életűek.

3. Ha bajról van szó, az sohasem jön egymagában. Baj az is, hogy a *divat mindig*

változik. Erről gondoskodnak az élelmes kereskedők. Az ember, főleg az asszony-nép, tetszvágyó. Azonfelül hamar ráún arra, amije van és mindig új és új dolgok után kívánczik. Ó, ha a mezőkövesdi legények vagy lányok megelégednének a legegyszerűbb ruhával, akkor igazán olcsón ruházkodnának! De az emberi természetben benn van a hiúság, a nagyravágyás és azért sok ember többnek kíván látszani, mint ami valójában. A földműves lány iparoslánynak akar látszani, az iparosnak a lánya egy tisztviselő lányaként szeretne szerepelni, a tisztviselő lánya meg olyan szeretne lenni, mint egy grófkisasszony, és ezért ma, míg ki nem nyitja száját, szinte nehéz megkülönböztetni a kicicomázott szobalányt a grófkisasszonytól. Ez a divathóbotánrt az már igazán többbe kerül a legdrágább matyó ruhánál is. Aki a divat szerint akar öltözködni, az a *divat bolondja* lesz. Ezt majd a kövesdiek is megtapasztalják, de akkor már azt is belátják: „Késő bánat, ebgon-dolat.”

III. MIÉRT KELL NEKÜNK TEHÁT A MATYÓVISELET MELLETT KI- TARTANUNK?

1. Azért, mert a matyóviselet *régi, szép, eredeti magyar népviselet*. Ahány szót leírtam, annyi okot fel is soroltam már.

A mezőkövesdi viselet *régi*. Mivel régi, azért meg kell becsülni; mi magyarok amúgy is szegények vagyunk a régi emlékekben. Igaz, hogy nem volt mindig ilyen szép, színes a viselet. Ez lassan fejlődött, de a bimbóból lesz a rózsza!

Szép is. Ki meri azt mondani, hogy a virágos mező nem szép? Hát szakasztott olyan szép a matyó hímzés a mi gúnyánkon!

Eredeti. Nem megyünk a szomszédba a mintákért. Itt írják, itt varrják helyben. Ahány terítőt, surcot rajzolnak, az annyiféle. Érdekes megfigyelni a kis 10—12 éves iskoláslányoknál, ahány levélpapírt díszítenek kedves, tetszetős rajzaikkal, az annyiféle. A sokezer rajz között nincs kettő sem egyforma.

Magyar is a népviselet. Sehol máshol

nem találják meg ezt az idegenek a kerek világon. Nem kellene régi ruhánkkal szinte tüntetni magyarságunk mellett?

Ez a viselet a *népé*. Annaira a népé, hogy az urak és hölgyek csak bámulatára járnak és nem győznek betelni szépségével. Az idegenek boldogok, ha rövid időre is magukra vehetik. Irígyelnek érte.

2. A mezőkövesdi népviseletet meg kell tartani azért is, mert *ez tette híressé Mezőkövesdet az egész világ előtt*.

Ha külföldön szó esik Magyarországról, ha a németek, angolok, franciák szóvá teszik Budapest szépségét, akkor harmadik szavuk már Mezőkövesdet említi. És ugyan mi szépet, mi jót tudnak Mezőkövesdről mondani. Talán szép a vidéke? Helyünk volna itt ugyan egy szép vidék számára. Vagy tán csodás erejű *forrásvizünk* van? Ha csak artézi kutainkat nem nevezzük ki gyógyvíznek, alig! Gyönyörű *régi épületei* vannak Kövesdnek? Nem, csak rozogák. Ha a vasútról gyalog akarnának bejönni az idegenek, még járdát sem találnának sok helyt. Az utca pora meg egyenesen megdöbbentő. Hát akkor mit keresnek itt, amit máshol nem látnak?

Egyedül színpompás ruháink és kézimunkáink tudják lekötni a figyelmüket!!

Hogy ezeket lássák, jöttek tengereken át, Amerikából, Angliából; utaztak sokezer mérföldet vasúton, repülőgépen; áldoztak rengeteg pénzt. Ha már most a Mezőköves-

diek lassankint elhagyogadják szép népviseletüket, egyszerű falusi vagy nemzetközi cselédruhába öltözködnek, akkor holtbizonyos, hogy a *külföldiek nem fognak többé Mezőkövesdre* jönni, az Idegenforgalmi Hivatal sem fogja többé őket ide irányítani. És amint a külföldi vendégek nem mennek Ludasra, Szihalomra, vagy Kutyabagosra népviselet megtekintésére, úgy ide sem fognak többé jönni, mert nincs mit „lesniök“.

A mezőkövesdiek aszalóba vihetik ruháikat, munkáikat. Ha a mezőkövesdiek azt gondolják, ez így jó, nekik ez így tetszik, hát így is lesz, ezt könnyen elérhetik. De akkor okatlan tettüknek lássák *szomorú következményeit is*.

Ha a most élő mezőkövesdiek ily könnyen elhagyják a kezük között lévő drága kincset, ha néhány meggondolatlan, üresfejű ember szavára hallgatnak és egy pár fillérért odadobják drága ruháikat, hogy az újmódi ruhába öltözködjenek, *nem tudom, nem fogják-e őket késő unokáik haló porukban megátkozni vétkes könnyelműségükért? Igen könnyű és nem sok tudomány kell hozzá a régi szépet elrontani*, de nehéz azt újból felépíteni.

A budapesti Szent István Bazilikát a legjelesebb építészek vezetése mellett vagy 50 évig építették; de állítsanak ma a Bazilika tetejére 2-3 írástudatlan oláh legényt, ezek kitartó csákányozással a legrövidebb idő alatt lerombolják az egész templomot.

Két ezer év alatt *Spanyolországban* a nagy művészek ezrei: az építészet, szobrászat, festészet remekműveit alkották. Kun Béla és kommunista társai a templomok, képtárak százait néhány nap alatt felgyújtották és a levegőbe röpítették.

Ha Mezőkövesdnek *most élő nemzedéke* nem akar a kommunistákhoz hasonló, gyászos hóhér-munkát végezni saját népén, akkor *állja útját* e szomorú, rájuk nézve végzetes kiöltözködésnek!

3. De azért sem szabad ezt megengedni, mert az *idegenforgalom és a varrás mégis csak pénzt hoz a konyhánkra és a községnek.*

1935. évben Magyarországnak az idegenforgalom 29 millió pengőt jövedelmezett. A gabona mellett csonka országunknak ez a második legnagyobb jövedelmi forrása. Ha nincs is pontos kimutatásunk arra nézve, hogy hányan keresik fel Mezőkövesdet évente, annyit mégis tudunk, hogy nyáron alig van nap és vasárnap, hogy seregesen ne jönnének az idegenek Mezőkövesdre. A matyó házban az utóbbi három év alatt 10,000 idegen fordult meg. Vendégeink, ha nem is sokat, de azért valamit mégis csak vásárolnak. A matyó ház az elmúlt évben 5,500 pengőt fizetett ki a matyó asszonyoknak és lányoknak a kézimunkáért. A Nép-leányoknak Szív-hímzője is juttat 4—5000 pengőt a jó kövesdieknek. Sokkal többet juttatnak azok a kereskedők, akik az ő

munkájukat külföldre szállítják. Pontos kimutatást erre nézve nem tudok közölni, de érdeklődésemre megtudtam, hogy évente legalább 200,000 pengőt kapnak munkájukért a kövesdiek. Ez az összeg a munkások között felosztva, ha nem is sok, egy kis sóra, olajra és „hunmiegyásra” való mégis csak megkerül abból. Aki a kicsit nem becsüli, az a sokat nem érdemli. De maguk a kövesdi asszonyok is koncsorgásukkal és álldogálásukkal a Nemzeti Színház előtt, szintén csak keresnek valamit.

4. Mezőkövesdnek nincs *bányája*, nincs *gyára*. Nincs kórháza, nincs közintézménye, ahol valamit kereshetnének, de van valami, amit másutt hiába keresünk. *Az Úr Isten csodálatos ügyességet adott kezükbe, színérzékét szemüknek, vasszorgalmat lelküknek*, hogy olyan dolgot tudjanak előállítani, amelynek csodálatára jár a világ. Amit a mezőkövesdiek két áldott kezükkel végeznek, az felér egy bányával, egy gyárral! *Nem volna-e vétek a mezőkövesdiek részéről az istenadta talentumot elásni és a mátyó népviseletet és munkát elhagyni?*

De azt mondja erre valaki: „A kézimunkát, a varrást mi nem hagyjuk el, csak a népviseletet.” Erre azt mondom:

Ez a *kettő* úgy *egybetartozik*, mint a búzaszár és a búzakarász, a fa meg a gyümölcs, a szülő meg a gyermek. A mezőkövesdiek először nem a világ, nem a piac számára dolgoztak, hanem maguk számára

készítették a szép ruhát. Mikor ez másoknak is megtetszett, csináltak mások számára is, és el is adták. Először tehát a népviselet volt a világon, ebből született a kézimunka. Ha most a kövesdiek kihalásra ítélik népviseletüket, akkor előbb-utóbb kipusztul a kézimunka is.

Az idegenek elsősorban nem a kézimunkáért jönnek ide, hiszen ezt a boltosok kirakatában is megláthatják. Őket a *népviselet érdekli*. Ezt kell tehát nekünk megbecsülnünk, megőriznünk, megmentenünk.

5. Maga *Bornemisza Géza* kereskedelemügyi miniszterünk, *vitéz Borbély-Maczky Emil* főispánunk, *Tormay Géza* államtitkárunk jó szemmel néznek Mezőkövesdre. Nem rajtuk, nem a kormányon múlik, ha mi nem keressük meg az általuk megállapított minimum 8 fillér órabért; ha munkánkat nem védjegyeztetjük; ha nem szervezkedünk a kiuzsorázók ellen. Bizonyosak lehetünk, ha egy közösen megállapított gyakorlati tervvel lépünk a kormány elé, bennünket épúgy fog támogatni, mint ahogy most a „nem született mezőkövesdieket” támogatja a mezőkövesdi munkák kivitelében.

Most, mintegy zárójel között egy igen fontos, életbevágó kéresem volna *Mezőkövesd kereskedő világához*. Kereskedelmi elv, melyet ők is elfogadnak: „Leben und leben lassen.” „Éljünk, de hagyjunk másokat is élni!” Jó. Éljenek ők, nem bántjuk, de nyomatékosan kérjük, hagyják emberségesen

élni a szegény mezőkövesdieket is! Ők nagyon szépen keresnek, de ne sajnálják a munkásoktól sem azt az igazán csekély napi 80 fillért. Jól járnak ők még mindig, ha egy kicsit le is fokozzák igényeiket.

6. De végül azért is fontosnak tartom a mezőkövesdi szép népviselet megtartását, mert ez *védi*, bár egy kissé furcsán hangzik, a *mezőkövesdiek régi hitét és tiszta erkölcsét*.

Istennek hála, mindenki tudja, hogy Mezőkövesd népe vallásos, templombajáró, komolyan hívő, imádkozó nép. De mi köze ennek a népviselethez? Bárhová menjen a kövesdi, akár gyalog, akár vonaton, bárhol dolgozzék, akár a hetedik határban, vagy azon túl is, uniformisát, egyenruháját mindig magával viszi. Amint az ember a katonától vagy a rendőrtől, ha egyenruhában van, elvárja, hogy mindig úgy viselkedjék, amint azt a magyar törvények megkívánják, hasonlóképpen minden ember elvárja a kövesdiektől is, hogy amilyen vallásosak és erkölcsösek otthon, az idegenben is olyanok legyenek.

Mi ingerli a férfiakat leginkább az erkölcs telenségre? Nem utolsó helyen a nőknek szemérmetlen ruhája. Legyen az a nő bármilyen utolsó, ha hivalkodóan öltözködik, csábítója lesz a férfinak, és az erkölcstelenség terjesztője. A mezőkövesdi asszonyok, lányok ruhája ellenben szép, sőt gyönyörű, de a mellett nagyon tisztességes és nem

erkölcstelenségre ingerlő. Ime, a józanok szemében egy kis súlyos ok, amely miatt a régi, szép, eredeti népviselet mellett síkra kell szállni. De már be is fejezem mondanivalómat.

Mezőkövesdi férfiak, asszonyok, legények és leányok!

Midőn 1925. évben a „ragyogó” ellen vet-
tük fel a harcot, azért győztünk, mert egye-
sült erővel küzdöttünk. Ha megértettétek,
amiket mondtam és belátjátok, hogy iga-
zam van, akkor, ha úgy akarjátok, kész
vagyok most is *veletek együtt* küzdeni a
népviselet érdekében. Ha nem akarjátok
megmenteni a régi magyar mezőkövesdi
népviseletet, hát akkor hagyjátok veszni,
pusztulni, a történelem ítélőszéke előtt sem
én, sem munkatársaim, hanem ti lesztek
ezért felelősek. Egyedül hiábavaló lenne
küzdelmünk! *De tudjátok meg azt is, ezt
előre megmondom, nem is kell prófétának
lennem, Mezőkövesd népére akkor borul az
igazi megsiratni való szegénység és nyomorú-
ság, amikor az utolsó mezőkövesdi gúnyát
eladjátok a mezőkövesdi rongyvásáron.*
Testvérek! Ez a kérdés, válasszatok: enged-
jük-e elveszni a népviseletet, vagy ne en-
gedjük?

Mit kell tennünk a mezőkövesdi népviselet érdekében?

1. Meg kell beszélnünk:

- a) milyen nehézségeink vannak még népviseletünk ellen? Komoly hozzá-
szólást kérünk!
- b) tekintettel a drágaságra, hogyan le-
hetne népviseletünket olcsóbbá és
egyszerűbbé tenni?

2. Mind a négy kerület számára külön-külön népgyűlést akarunk tartani a következő programmal:

- a) népviselet más országokban és ha-
zánkban. Vetítettképes előadás;
- b) változtatások a divatban és a régi
népszokások. Divat-bemutató;
- c) miért kell a népviseletet megtartani?

3. Meg kell szavaznunk:

- a) hogy nem hagyjuk el eredeti nép-
viseletünket;
- b) pártoljuk a leegyszerűsített, de a
matyó jelleget megőrző ruhákat;
- c) kívánatos, hogy legalább vásár- és
ünnepnap viseljük.

A szegényebb mezőkövesdi gyermekek fel-
ruházására a támogatást hálás szívvel fogadja

*P. Jámbor László S. J.
házfőnök.*